

Behandelingsvoorstel voor de commissie Ruimte en groen

Onderwerp : Plan van aanpak Uitvoeringsprogramma Groene Hart , getiteld 'Drie provincies, één initiatief'

Cie-datum: 14 juni 2004

Cie-nummer: 2004REG75

Procedure: in GS (na Cie. Vergadering) op:	inspraak: neen
eerdere behandeling in cie: neen	op:
in PS: nee	op:

Behandelend ambtenaar: mr. J.M.C.B. Huesmann
Portefeuillehouder: de heer J.P. lokker

toestel: 6189

Inleiding

Het Rijk heeft op 27 april jl de Nota Ruimte gepresenteerd. Daarin staat een opgave voor de (verdere) ontwikkeling van het Groene Hart in de Randstad/Deltametropool.

Gelijktijdig is vanuit het huidige Bestuurlijke platform Groene Hart, met name de 3 provincies, naar aanleiding van een evaluatie in 2003 van het Ontwikkelingsplan en het Bestuurlijk platform, de urgentie ontstaan een nieuwe impuls te geven aan de ontwikkeling van het Groene Hart. De samenloop van deze twee gebeurtenissen maken het des te urgenter om juist nu voor het Groene Hart een op uitvoering gerichte visie te maken.

Vervolg inleiding op pagina 2 nee

Wordt geagendeerd:

X om advies over de volgende vraag (vragen):

1. Steunt de commissie het voorstel van GS om gezamenlijk met de provincies Noord- en Zuid-Holland de regie te voeren over de ontwikkeling van het Groene Hart;
2. Stemt de commissie in met het voorstel om:
 - De extra kosten voor de uitvoering van het plan van aanpak voor de Provincie Utrecht voor het jaar 2004 ad € 160.000,-- te dekken uit de Voorjaarsnota 2004 en het resterende bedrag ad € 65.000,-- aan te wenden ten behoeve van de kosten van 2005;
 - De dekking van het in 2005 nog verder benodigde bedrag ad € 135.000,-- te betrekken bij de voorstellen rond de begroting 2005;

Beoogd effect

Het Plan van aanpak Groene Hart, getiteld ‘Drie provincies, één initiatief’ stelt de gezamenlijke provincies in staat te komen tot een integrale ontwikkelingsopgave voor het Groene Hart. Daarbij worden selectiviteit en resultaatgerichtheid gecombineerd om een zo’n groot mogelijke realisatie te bereiken.

Argumenten

1. Plan van Aanpak uitvoeringsprogramma Groene Hart, getiteld “Drie provincies, één initiatief”;

Het Groene Hart is aan vernieuwing toe. In de loop der jaren heeft de maatschappelijke en beleidsmatige omgeving van het Groene Hart niet stilgestaan. Veel zaken zijn anders komen te liggen: accenten zijn verschoven en problemen scherper gedefinieerd. Dat betekent dat er een vernieuwingsslag nodig is, wat betreft structuur en inhoud.

Om verschillende redenen is 2004 een geschikt moment tot verandering en nieuwe impulsen. Allereerst omdat het Instellingsbesluit van het Bestuurlijk platform Groene Hart in december 2003 eindigde. In het besluit is een verplichting opgenomen tot evaluatie van het Ontwikkelingsprogramma Groene Hart en het Bestuurlijk platform. In de loop van 2003 is deze evaluatie uitgevoerd. De analyses uit deze evaluatie vormen een belangrijke bouwsteen voor veranderingen.

Daarnaast zijn veel randvoorwaarden voor een effectieve aanpak volop in ontwikkeling: de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening, Nota Ruimte, nota Vitaal Platteland, WILG/ILG, Nota mobiliteit. Deze plannen zijn mede bepalend voor de invulling van het uiteindelijke Uitvoeringsprogramma voor het Groene Hart.

Bij veel partijen is de ‘sense of urgency’ aanwezig om juist nu een nieuwe impuls te geven aan het Groene Hart.

De gezamenlijke provincies in het Groene Hart nemen het initiatief om deze vernieuwingsslag vorm te geven. De provincies concentreren zich daarbij op de inhoudelijke opgaven die er liggen: openheid en de landschappelijke kwaliteit, stedelijke transformatie, het behoud van de landbouw, nieuwe economische dragers, kansen voor water. Actief en met een hoog ambitieniveau wordt ingezet op een integrale ruimtelijke ontwikkelingsopgave. De regiefunctie van de provincies sluit goed aan bij de ontwikkelingen die zich momenteel voordoen in de ruimtelijke ordening.

Gelijktijdig wordt in opdracht van het ministerie van LNV en VROM een ontwerp gemaakt voor een nieuwe bestuurlijke structuur. De trajecten zijn nauw gekoppeld, omdat inhoud en vorm niet los van elkaar kunnen worden ontwikkeld.

(Bijlage hoofdstuk 1 Inleiding en 2 Context en 3 Projectdefinitie Plan van Aanpak)

2. GS delen de ministeries van VROM en LNV mee dat de provincies in gezamenlijkheid de regie voor het Groene Hart op zich nemen; daarbij een voorbehoud makend met het oog op de benodigde middelen, omdat hierover nog met de ministeries van VROM en LNV gesproken moet worden;

De nieuwe opgaven voor het Groene Hart zullen niet effectief kunnen worden uitgevoerd met hetzelfde budget en instrumentarium als in het verleden. Dat betekent dat voor de realisatie van de opgaven die het Rijk stelt, ook financiële middelen en flankerend beleid nodig is. Dat zijn ook belangrijke randvoorwaarden voor de provincies om de regierol op zich te nemen. De ambities die nodig zijn om het Groene Hart een duurzame ontwikkeling te geven, vragen echter om het juiste gereedschap. Het huidige instrumentarium en middelen zijn voor de opgaven die er van Rijksweg liggen niet toereikend. Van belang is om samen met het Rijk te komen tot betere instrumenten.

3. de kosten voor de organisatie, onder meer de ondersteuning van het Platform Groene Hart (nieuwe stijl) en het inschakelen van het adviesbureau Guus van de Hoef b.v. voor het leveren van de Programmadirecteur Groene Hart in de persoon van Guus van de Hoef, worden gezamenlijk met de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland gedragen;

De kosten van het plan van aanpak behelzen de inhuur van de programmadiirecteur, communicatie, evenementen (PR) en bureaunkosten. Dit is begroot op € 200.000,-- per jaar.

De kosten voor de projectorganisatie zullen door de Groene Hart provincies gezamenlijk worden gedragen.

4. de kosten van het project worden over de drie provincies in de volgende verhouding verdeeld: provincie Noord-Holland 20%, provincie Zuid-Holland 40% en provincie Utrecht 40%;

Deze verhouding is gebaseerd op het verschil in de zwaarte van de problematiek en het aandeel in de grondoppervlakte van de afzonderlijke provincies.

5. De extra kosten voor de uitvoering van het plan van aanpak voor de Provincie Utrecht voor het jaar 2004 ad € 160.000,-- te dekken uit de Voorjaarsnota 2004 en het resterende bedrag ad € 65.000,-- aan te wenden ten behoeve van de kosten van 2005;

Voor de provincie Utrecht worden de extra kosten geraamd op € 80.000,-- (40% van 200.000,--) voor het project.

Daarnaast investeert elke provincie in de vorm van inzet in het eigen apparaat uit reguliere, bestaande, budgetten: deelname in het managementteam, inbreng inhoudelijke deskundigheid en de contactpersonen Groene Hart. Ook de huidige jaarlijkse bijdrage van € 25.000,-- per provincie aan de kosten van het Bestuurlijk platform zijn beschikbaar in dit proces. Zie onder paragraaf Financiën.

6. De dekking van het in 2005 nog verder benodigde bedrag ad € 135.000,-- te betrekken bij de voorstellen rond de begroting 2005;

In de loop van 2004 zal een concreet voorstel worden gedaan voor de dekking van de kosten voor 2005 en volgende.

7. er kennis van te nemen dat de provincies op een zeker moment aangesproken zullen worden op het leveren van een substantiële bijdrage aan de benodigde investeringen;

Als de provincies besluiten de regierol voor deze vernieuwingsslag op zich te nemen, is het goed te realiseren dat op de langere termijn door de provincies en ook andere partijen zal moeten worden geïnvesteerd in de uitvoering van het nieuwe ontwikkelingsprogramma.

Kanttekeningen

De nieuwe opgaven voor het Groene Hart kunnen niet effectief worden uitgevoerd met hetzelfde budget en instrumentarium als in het verleden. Dat betekent dat voor de realisatie van de opgaven die het Rijk stelt, ook financiële middelen en flankerend beleid van het Rijk nodig zijn. Dat zijn ook belangrijke randvoorwaarden voor de provincies om de regierol op zich te nemen.

Als de provincies besluiten de regierol voor deze vernieuwingsslag op zich te nemen, is het goed te realiseren dat op de langere termijn door de provincies en ook andere partijen zal moeten worden geïnvesteerd in de uitvoering van het nieuwe ontwikkelingsprogramma.

Financiën

De kosten van het plan van aanpak behelzen de inhuur van de programmadiirecteur, communicatie, evenementen (PR) en bureaunkosten. Dit is begroot op € 200.000,-- per jaar. De kosten van de projectorganisatie worden door de 3 provincies gezamenlijk gedragen. De voorgestelde verhouding

voor de verdeling is Noord-Holland 20%, Zuid-Holland en Utrecht ieder 40%. Deze verhouding is gebaseerd op het verschil in de zwaarte van de problematiek en het aandeel in de grondoppervlakte van de afzonderlijke provincies. Voor de provincie Utrecht worden de extra kosten geraamd op € 80.000,-- (40% van 200.000,--) voor het project.

Daarnaast investeert elke provincie in de vorm van inzet in het eigen apparaat uit reguliere, bestaande, budgetten: deelname in het managementteam, inbreng inhoudelijke deskundigheid en de contactpersonen Groene Hart.

De huidige jaarlijkse bijdrage van € 25.000,-- per provincie aan de kosten van het Bestuurlijk platform is als dekking beschikbaar in dit proces.

In het eerste tussenproduct, De Balans, zal worden vastgesteld hoe zwaar de gezamenlijk inzet op het programmamanagement feitelijk moet zijn. Ook de communicatiestrategie en de onderhandelingsstrategie zijn dan uitgewerkt.

De kosten van de uitvoering voor de provincie Utrecht in 2005 en daarvoor in te zetten dekkingsmiddelen zullen later dit jaar af worden gewogen.

	2004 jaarbasis	2004 Utrecht	Dekking 2004	2005	Dekking 2005
Opstelling plan van aanpak		40.000,--	Budget Voorjaarsnota 2004 ruimtelijke ontwikkeling Groene Hart 200.000,--	nvt	
Kosten projectorganisatie (directeur en bureau)	200.000,-- (3 prov)	40.000,-- vanaf 1 juli (40%)	Budget Voorjaarsnota 2004 ruimtelijke ontwikkeling Groene Hart 200.000,--	80.000,--	65.000,-- uit Voorjaarsnota 2004
Personeel in te brengen in projectbureau	70.000,-- (per prov)	35.000,-- vanaf 1 juli	Budget Voorjaarsnota 2004 ruimtelijke ontwikkeling Groene Hart 200.000,-- en jaarlijkse bijdrage aan groene hart projectteam 25.000,--	70.000,--	25.000,-- jaarlijkse bijdrage groene hart en nader voorstel begroting 2005
Inbreng expertise eigen organisatie	75.000,-- (per prov)	45.000,-- (2004)	Budget Voorjaarsnota 2004 ruimtelijke ontwikkeling Groene Hart 200.000,--	75.000,--	Nader voorstel begroting 2005
Totaal		160.000,--		225.000,--	
Totaal beschikbaar		225.000,--		90.000,--	
Saldo		65.000,--		135.000,-- minus	

Realisatie

Na vaststelling van het plan van aanpak zal het worden voorgelegd aan de gezamenlijke commissies uit de staten van de 3 provincies.

De beoogde projectdirecteur gaat daarna straten met de opbouw van de projectorganisatie.

Communicatie

Bij het zoeken van samenwerking met overheden en andere partijen en een actieve afstemming op ontwikkelingen in de aanliggende regio's is een open communicatie met de bevolking en de actoren in het gebied van groot belang.

De gedeputeerden van de 3 provincies hebben onlangs over het traject gecommuniceerd met de overheden in het Groene Hart. Voor de uitvoering van het plan van aanpak zal een afzonderlijk communicatieplan worden opgesteld voor de interne en externe communicatie met als doel een eenduidige wijze van communiceren over de voortgang van het project.

Bijlagen

Evaluatierapport "Kiezen en doen", november 2003, Lysias

Relevante teksten uit de Nota ruimte

Plan van aanpak Groene Hart “Drie provincies, één initiatief“, mei 2004

Ambtelijke verkenning Investeringsstrategie Groene Hart “ Kracht door kwaliteit”, april 2004

INLEIDING

Midden in de dichtbevolkte en drukke Randstad ligt een relatief dunbevolkt gebied: het Groene Hart. Hier vinden de zes miljoen inwoners van de omliggende grote steden en meer dan 600 duizend inwoners van het gebied zelf mogelijkheden voor rust en recreatie.

Europees gezien vertoont de Randstad/Deltametropool belangrijke verschillen met andere Europese stedelijke gebieden. Dat is het Groene Hart: voor bewoners van de Randstad het noodzakelijke open landschap als tegenpool voor de verstedelijking en een kwaliteit die de Randstad als geheel aantrekkelijker maakt, ook als internationale vestigingsplaats.

De maatschappelijke en beleidsmatige omgeving van het Groene Hart heeft niet stilgestaan. Veel zaken zijn anders komen te liggen: accenten zijn verschoven en problemen scherper gedefinieerd.

Ooit gestart als ROM-gebied is het Groene Hart inmiddels uitgegroeid tot een Nationaal landschap.

Het Groene Hart is een volwaardig onderdeel van de Randstad met een unieke verschijningsvorm, dat vraagt om een goede ontwikkelingsvisie en sturing.

Het Groene Hart is aan vernieuwing toe.

Problematiek

Enkele belangrijke ontwikkelingen vragen om een daadkrachtige aanpak.

Landbouw

Het behoud van het cultuurlandschap met de melkveehouderij als drager van het landschap is een knelpunt dat om een effectieve aanpak vraagt.

De landbouw heeft het uiterlijk van het Groene Hart bepaald. Om het Nationaal landschap in stand te houden is het van belang dat de landbouw blijft bestaan. Het dilemma is echter dat de melkveehouderijen in internationaal verband geen goede concurrentiepositie meer hebben. Dat betekent dat de bedrijven onvoldoende inkomen leveren voor de boeren.

Daarnaast is het grondwaterbeheer van invloed op de vitaliteit van de boerenbedrijven. Met bemaling is de grondwaterstand voor het wonen en de landbouw lange tijd optimaal gehouden. Het gevolg is geweest dat de bodemdaling daardoor veel sneller is gegaan (0,5 tot 1 cm per jaar). Het lage grondwaterpeil veroorzaakt oxidatie van het veen, dus verlies aan natuurwaarden. Voor het behoud van het veen kan het grondwaterpeil niet langer zo laag worden gehouden. De bodemdaling moet worden tegengegaan, gezien de maatschappelijke kosten.

Er zijn in ieder geval twee belangrijke problemen die nauw samenhangen waarvoor oplossingen moeten worden gezocht.

- de inkomenspositie van de landbouw moet verbeteren omdat de landbouw beeldbepalend is voor het Groene Hart;
- de bodemdaling en oxidatie van het veen moet worden tegengegaan vanwege de maatschappelijke kosten en bescherming van de veengrond.

Water

Daarnaast speelt de wateropgave.

Nederland is bezig zich te weren tegen het water: klimaatverandering, zeespiegelstijging, bodemdaling en toename van verhard oppervlak, verdroging en verzilting.

De opvang van een overschot aan water, door de klimaatsverandering zal dit alleen maar toenemen, vraagt om een goed waterbeheer. In de huidige situatie kan het water niet voldoende worden opgevangen. De bodemdaling verhoogt de kans op zoute kwel, die weer schadelijk is voor de landbouw.

In het Groene Hart is al het een en ander tot stand gebracht vanwege de Startovereenkomst Waterbeleid 21ste eeuw: de Waterkansenkaart Groene Hart (juli 2001 initiatief van Bestuurlijk Platform) en enkele deelstroomgebiedsvisies (waterschappen en provincies).

Inmiddels is het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) gesloten door het Rijk, IPO, VNG en Unie van Waterschappen. Het doel van het NBW is om in 2015 het watersysteem op orde te krijgen en te houden. Het akkoord regelt wie wat met wie en wanneer doet. Het biedt kaders, geen uitgebreid actieprogramma. Uit deelstroomgebiedsvisies zijn enkele maatregelen overgenomen in het akkoord.

Voor de uitvoering is regionaal maatwerk nodig. De provincies vormen de aangewezen overheidslaag die hierover de regie kan voeren.

Stedelijke druk

Het derde item is de stedelijke druk op het gebied.

Het Groene Hart staat onder druk vanwege de behoefte aan (kwalitatief goede) woonruimte. De steden groeien uit hun voegen en mensen hebben behoefte aan ruimte om zich heen. De ontwikkelingen in de Randstad en Europa vormen een druk op de open ruimte in het midden van de Randstad. Dat brengt met zich mee dat het steeds moeilijker is om de noodzakelijke ontwikkelingen om het hart heen te leiden.

Woningbouw voor eigen bevolkingsgroei is toegestaan, ook in Nationale landschappen, volgens de Nota Ruimte. Het landschap verrommelt, mede door de vermindering van het aantal agrarische bedrijven. Dit is ook nadelig voor de leefbaarheid in de kleine kernen.

Economie

De economie in het Groene Hart is gezond. De betekenis van het Groene Hart is wat betreft werkgelegenheid vergelijkbaar met die van Schiphol. Het Groene Hart is goed voor bijna een kwart van de totale werkgelegenheidsgroei in de Randstad. Het gebied heeft 51.000 niet-agrarische bedrijven met ruim 300.000 werknemers in diverse bedrijfstakken. Met name de dienstensector is de beste bedrijfstak, 50% van de arbeidsplaatsen. Dat betekent dat er een vitaal economisch klimaat heerst.

Wat is dan het probleem? Dat is het landschappelijke beeld dat door het restrictieve beleid wordt beschermd. Dat beleid heeft gevolgen voor de kleine kernen die geen bedrijvigheid erbij kunnen krijgen, er is geen ruimte voor nieuwe bedrijfstreinen, de doorstroming van grotere bedrijven naar regionale bedrijfstreinen stagneert, er is geen ruimte voor kantoorontwikkeling, nieuwe economische dragers in het landelijk gebied zijn niet toegestaan. De agrarische sector is verslechterd. De leefbaarheid van het platteland komt zo onder druk te staan.

Het Bestuurlijk platform heeft opdracht gegeven om te onderzoeken in hoeverre de economische vitaliteit is te combineren met ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid.

De studie heeft aansluiting gezocht bij de kwaliteitszoning die het Bestuurlijk platform eerder heeft laten ontwikkelen. Om de economische vernieuwing te laten aansluiten bij de zoning ontstaat een ontwikkelingsgerichte aanpak in de drie deelgebieden. Dit leidt tot de volgende beleidsstrategie: omschakelen in landschappelijke eenheden, specialiseren in de uitloopgebieden, differentiëren in de transformatiezones. Deze strategie vraagt om bestuurlijk elan, regionale beleidsafspraken en een nieuw instrumentarium.

Om op al deze problemen een goed antwoord te geven en de kwaliteiten van het Groene Hart te ontwikkelen en duurzaam te behouden, is een ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie nodig voor een groene ontwikkeling (recreatieve mogelijkheden, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten), gebruik makend van de kwaliteitszoning van het Groene Hart: in deelgebieden verschillende ontwikkelingsaccenten.

Dit alles betekent dat er een vernieuwingsslag nodig is, wat betreft structuur en inhoud. De provincies kunnen vanuit hun positie zorgen voor een verantwoorde combinatie van functies in het Groene Hart, met oog voor samenhang en kunnen de ontwikkelingen elkaar laten versterken. Daarbij zijn de andere actoren onmisbaar: de gemeenten en waterschappen, de maatschappelijke organisaties en de particuliere sector en het bedrijfsleven. Alleen gezamenlijk met al deze actoren vanuit hun eigen verantwoordelijkheden en hun eigen rol, kunnen de noodzakelijke ontwikkelingen worden gerealiseerd.

2004

Om verschillende redenen is het jaar 2004 een geschikt moment tot verandering en nieuwe impulsen.

Allereerst omdat het Instellingsbesluit van het Bestuurlijk platform Groene Hart in december 2003 eindigde. In het besluit is een verplichting opgenomen tot evaluatie van het Ontwikkelingsprogramma Groene Hart en het Bestuurlijk platform. In de loop van 2003 is deze evaluatie uitgevoerd. De analyses uit deze evaluatie vormen een belangrijke bouwsteen voor veranderingen.

Daarnaast zijn veel randvoorwaarden voor een effectieve aanpak volop in ontwikkeling: de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening, Nota Ruimte, nota Vitaal Platteland, WILG/ILG, Nota mobiliteit. Deze plannen zijn mede bepalend voor de invulling van het uiteindelijke Uitvoeringsprogramma voor het Groene Hart.

Bij veel partijen is de 'sense of urgency' aanwezig om juist nu een nieuwe impuls te geven aan het Groene Hart.

Evaluatie

In het jaar 2003 is in het Groene Hart een evaluatie uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van VROM door adviesbureau Lysias.

In het evaluatierapport "Kiezen en doen" november 2003, wordt geconstateerd dat er een brede steun voor continuering van beleid voor het Groene Hart bestaat, maar dat het beleid, de sturing en organisatie ingrijpend moeten worden aangepast.

De bevindingen zijn in het Bestuurlijk platform Groene Hart van 20 november 2003 besproken. In grote lijnen ondersteunden de leden van het platform de aanbevelingen uit het rapport: het Groene Hart vergt nog steeds de inzet van vele partijen voor een goede ontwikkeling op de langere termijn. De bestuurlijke organisatie moet vanwege de nieuwe ontwikkelingen en dynamiek een verbeterde en slagvaardiger structuur krijgen.

De conclusie uit het rapport luidt:

Om in de komende jaren de gewenste maatschappelijke resultaten in het Groene Hart te kunnen boeken zijn ingrijpende aanpassingen in beleid, besturing en organisatie nodig. Uit de interactie met betrokkenen en belanghebbenden tijdens de evaluatie blijkt duidelijk dat voor die ingrijpende aanpassingen nu momentum bestaat en urgentie wordt gevoeld. De agrarische sector verkeert in de problemen, bedrijfsbeëindiging noopt tot herbestemming van boerenbedrijven en de ontwikkeling van de randstad gaat door. De verbinding van stad en land is een opgave waarvoor veel partijen, niet altijd in vanzelfsprekende harmonie, zich willen inspannen. Nu de fase van uitvoering is aangebroken, is er behoefte aan gezaghebbende afspraken en implementatie. En dat tegen een achtergrond van afnemende financiële middelen op veel overheidsbegrotingen. Het helpt dat de rijksoverheid haar sturingsfilosofie vernieuwt en er meer ruimte en bevoegdheden zijn voor decentrale uitvoering.

Vernieuwing

Vernieuwing van beleid

De gezamenlijke provincies in het Groene Hart oriënteren zich op een regierol in deze vernieuwingsslag. De provincies concentreren zich daarbij op de inhoudelijke opgaven die er liggen: behoud openheid en de landschappelijke kwaliteit, behoud veenweidelandschap, stedelijke transformatie, het behoud van de landbouw, ontwikkeling van nieuwe economische dragers, recreatie en bereikbaarheid, kansen voor water. De regiefunctie van de provincies sluit goed aan bij de ontwikkelingen die zich momenteel voordoen in de ruimtelijke ordening. Actief en met een hoog ambitieniveau wordt ingezet op een integrale ruimtelijke ontwikkelingsopgave met een adequaat instrumentarium. De ambities die nodig zijn om het Groene Hart een duurzame ontwikkeling te geven, vragen echter om het juiste gereedschap. Het huidige instrumentarium en middelen zijn voor de opgaven die er van Rijkswegge liggen niet toereikend. Van belang is om samen met het Rijk te komen tot betere instrumenten.

Vernieuwing van structuur

Gelijktijdig wordt in opdracht van de ministeries van LNV en VROM een ontwerp gemaakt voor een nieuwe bestuurlijke structuur. De trajecten zijn nauw gekoppeld, omdat inhoud en vorm niet los van elkaar kunnen worden ontwikkeld. De positie van de provincies als regisseur is van groot belang voor de inzet een adequaat instrumentarium en de samenwerking met andere partijen in het Groene Hart. Externe investeerders en andere overheden zijn onmisbaar voor de realisatie van het programma. De bestuurlijke structuur wordt mede hierdoor bepaald.

De nieuwe structuur kan voor een groot deel aansluiten bij reeds bestaande structuren. Voorkomen moet worden dat er dubbele organisaties gaan ontstaan.

Plan van Aanpak

Namens de drie provincies is door Provincie Utrecht opdracht verleend aan Guus van de Hoef b.v. om een plan van aanpak op te stellen. Bij de opstelling van het plan van aanpak is gebruik gemaakt van de informatie uit de evaluatie en zijn gesprekken gevoerd met actoren in het Groene Hart. Het plan van aanpak dient als sturingsinstrument voor de voorbereiding van een nieuw integraal ontwikkelingsprogramma voor het Groene Hart.

Het plan behelst de uitgangspunten voor de samenwerking van de drie provincies en vormt de basis voor de gezamenlijke opdracht voor de oprichting van een projectorganisatie. Het plan zal tijdens het proces regelmatig worden bijgesteld.

Het proces

Het proces zoals beschreven in het plan van aanpak gaat uit van de gedachte dat uiteindelijk het Uitvoeringsprogramma een flexibel programma moet zijn, waarin in de loop van de tijd veranderingen van opvatting en opgedane ervaringen verwerkt moeten worden. De hoofdlijnen van het beleid en de continuïteit en de (ruimtelijke) samenhang op langere termijn zijn echter gewaarborgd.

In het proces zullen steeds 4 elementen gelijktijdig aan de orde zijn:

- de uitgangspunten van het beleid en het uitvoeringsprogramma in het licht van de lange termijnvisie;
- opties en bouwstenen voor concrete ruimtelijk oplossingen om in een samenhangende ruimtelijke ontwikkelingsstrategie voor de langer termijn in te passen;
- het stellen van prioriteiten, het ontwikkelen van investeringsstrategieën, het vormen van allianties van partijen voor de uitvoering;

- de uitvoering.

De producten

In het proces zijn 4 producten te onderscheiden:

- het plan van aanpak: uitgangspunten van samenwerking van de 3 provincies en de basis voor het gezamenlijke opdrachtgeverschap voor de inrichting van een projectorganisatie;
- de Balans, de integrale projectbeschrijving voor het uitvoeringsprogramma: belangrijk om op korte termijn een ruw concept te hebben om te kunnen onderhandelen met het Rijk over nieuw beleid en financiën.
- Masterplan / integraal ontwikkelingsprogramma: hierin wordt een keuze gemaakt voor een uitwerking van de lange termijn ruimtelijke ontwikkelingsvisie, de uitwerking van de ruimtelijke kaders en uitgangspunten en de kwalitatieve randvoorwaarden en uitwerkingregels voor de deelplannen en deelgebieden.
- Uitvoeringsplan: dit plan bestaat uit 3 deelproducten: programma van realiseerbare projecten, financieringsplan en een uitvoeringsorganisatie.

Daarnaast komt er een communicatieplan voor een eenduidige en duidelijke communicatie over de voortgang en de uitkomsten met de betrokken partijen in het Groene Hart, zowel voor het bevorderen van draagvlak intern als extern.

De organisatie van het proces

Stuurgroep

Het proces wordt begeleid door de Stuurgroep Uitvoeringsprogramma Groene Hart. Deze stuurgroep bestaat uit de gedeputeerden van de 3 provincies die verantwoordelijk zijn voor het Groene Hart. De gedachte is om een personele unie te creëren van de voorzitter van de Stuurgroep en de voorzitter van het Platform Groene Hart nieuwe stijl, in de persoon van de 2^e gedeputeerde van Zuid-Holland.

De stuurgroep stuurt op hoofdlijnen en bepaalt of een onderwerp een gezamenlijke aansturing behoeft of dat het via de desbetreffende lijnorganisatie kan worden aangestuurd. De stuurgroep overlegt met het Rijk over de condities (inhoudelijk, financieel en organisatorisch) voor een effectieve uitvoering van het Groene Hart beleid.

Voor de ambtelijke ondersteuning wordt een managementteam Groene Hart ingesteld. Het zal bestaan uit de directeurs van de 3 provincies. Dit team zal de programmadirecteur aanstellen na goedkeuring door de stuurgroep. Deze zal als voorzitter van het managementteam optreden en een projectorganisatie oprichten. De programmadirecteur wordt ingehuurd om een onafhankelijke positie te verkrijgen en vanwege de specifieke expertise die vereist is in de combinatie van inhoud, proces en instrumentarium.

Projectbureau

Gekozen is voor een projectbureau met een beperkt aantal, op basis van deskundigheid geselecteerde, medewerkers. Het projectbureau zal in deze fase tot taak hebben het beleid van de provincies vorm te geven en het Platform Groene Hart nieuwe stijl te faciliteren.

De kern van het projectbureau wordt gevormd door de programmadirecteur en drie vertegenwoordigers van elke provincie (contactpersoon Groene Hart) met een projectsecretaris, communicatiedeskundige en een officemanager. De contactpersonen Groene Hart vervullen een sleutelrol in de afstemming tussen de programmering en regierol van het projectbureau en de voorbereidende en uitvoerende activiteiten van de provincie

Dit kernteam zal direct na de vaststelling van het plan van aanpak worden aangesteld. Het plan van aanpak zal vervolgens door hen worden uitgewerkt tot een werkplan en gelijktijdig wordt de projectorganisatie verder opgebouwd. Binnen twee maanden na de start zal er een begroting liggen voor de inzet van personeel en de benodigde financiën.

Het projectbureau vervult een belangrijke taak bij het creëren van draagvlak bij de organisaties die betrokken zijn bij het Groene Hart. De overige medewerkers zullen dan ook gekozen worden uit deze achterliggende organisaties. Zij zijn vanuit hun deskundigheid op aandachtsvelden verantwoordelijk voor de inhoudelijke samenhang en uitwerking.

Werkgroepen

In elke fase worden naar behoefte werkgroepen ingesteld. De samenstelling gebeurt op basis van deskundigheid en vanuit de lijn van de provincies. Deze medewerkers werken zonder last of ruggespraak en zijn belast met de productie. De gedachte is om productie en overleg strikt te scheiden, zodat tempo blijft bestaan. De feitelijke

leiding van deze groepen valt onder de verantwoordelijkheid van de contactpersonen Groene Hart. Zij zijn verantwoordelijk voor de inhoudelijke afstemming en uitwerking van het Groene Hartbeleid in elke provincie.

Financiën

In deze paragraaf worden zowel de apparaatskosten als de noodzakelijke investeringskosten voor voorbereiding en uitvoering van projecten aan de orde gesteld.

De nieuwe opgaven voor het Groene Hart kunnen niet effectief worden uitgevoerd met hetzelfde budget en instrumentarium als in het verleden. Dat betekent dat voor de realisatie van de opgaven die het Rijk stelt, ook financiële middelen en flankerend beleid van het Rijk nodig zijn. Dat zijn ook belangrijke randvoorwaarden voor de provincies om de regierol op zich te nemen.

De kosten van het plan van aanpak behelzen de inhuur van de programmadirecteur, communicatie, evenementen (PR) en bureaustkosten. Dit is begroot op € 200.000,- per jaar.

De kosten van de projectorganisatie worden door de 3 provincies gezamenlijk gedragen. De voorgestelde verhouding voor de verdeling is Noord-Holland 20%, Zuid-Holland en Utrecht ieder 40%. Deze verhouding is gebaseerd op het verschil in de zwaarte van de problematiek en het aandeel in de grondoppervlakte van de afzonderlijke provincies.

Daarnaast investeert elke provincie in de vorm van inzet in het eigen apparaat uit reguliere, bestaande, budgetten: deelname in het managementteam, inbreng inhoudelijke deskundigheid en de contactpersonen Groene Hart. Voor de provincie Utrecht is extra budget nodig voor deze inzet vanuit de lijnorganisatie, dit wordt separaat in beeld gebracht. Ook de huidige jaarlijkse bijdrage van € 25.000,- per provincie aan de kosten van het Bestuurlijk platform zijn beschikbaar in dit proces.

In het eerste tussenproduct, De Balans, zal worden vastgesteld hoe zwaar de gezamenlijk inzet op het programmamanagement feitelijk moet zijn. Ook de communicatiestrategie en de onderhandelingsstrategie zijn dan uitgewerkt.

Als de provincies besluiten de regierol voor deze vernieuwingsslag op zich te nemen, is het goed te realiseren dat op de langere termijn door de provincies en ook andere partijen zal moeten worden geïnvesteerd in de uitvoering van het nieuwe ontwikkelingsprogramma.

In navolging op de methoden die door de Noordvleugel en Zuidvleugel zijn gebruikt om aan te geven wat de financiële consequenties zijn voor de opgaven van het Rijk, wordt ook vanuit het Groene Hart een dergelijke rekenoefening gedaan. Met deze cijfermatige onderbouwing wordt onderhandeld met het Rijk.

Door adviesbureau Lysias is de Ambtelijke verkenning Investeringsstrategie Groene Hart, "Kracht door kwaliteit", april 2004 opgesteld. Het is een ambtelijke verkenning die een inzicht geeft in de financiële opgaven en mogelijkheden. Alleen de voorgenomen ontwikkelingen uit de verschillende streekplannen zijn in de berekeningen gebruikt. Enkele zaken zijn neutraal qua kosten en opbrengsten. Dit geldt bijvoorbeeld voor de wateropgave in het Groene Hart.

Opvallende constatering zijn:

- het instrumentarium dat kan worden ingezet is van grote invloed op het resultaat van de investeringen; het beschikbare instrumentarium is van cruciaal belang;
- de opbrengsten zijn vergeleken met de investeringen gering;
- de investeringen en opbrengsten komen meer in balans als beide met een factor 10 worden vermenigvuldigd: 150.000 woningen in plaats van 15.000 of 1550 ha in plaats van 155 ha bedrijventerreinen, met een opslag van respectievelijk € 10.000 en € 50.000.

Dit leidt tot de volgende conclusies:

1. Het instrumentarium is bepalend voor succes.
2. De mogelijkheden voor opbrengsten van "rood" zijn beperkt.
3. Bij de keuze van de ontwikkelingen die in gang worden gezet moet zorgvuldig, strategisch en selectief te werk worden gegaan.

In de onderhandelingen met het Rijk over middelen en instrumentarium moeten deze punten nadrukkelijk in het oog worden gehouden. Het zijn belangrijke randvoorwaarden voor de provincies om deze opgaven succesvol te regisseren.

Besluitvorming

Planning

Het plan van aanpak is in de Stuurgroep op 28 april 2004 vastgesteld. Vervolgens zal het afzonderlijk in de colleges van GS van de 3 provincies ter besluitvorming komen op 25 mei.

Voorgesteld wordt een gezamenlijke vergadering te beleggen van de 3 commissies uit de staten. In deze vergadering zal de achtergrond van het traject uitgebreid worden toegelicht.

Op 24 juni is voorzien dat de ministers van VROM en LNV de regie voor het beheer en de ontwikkeling van het Groene Hart overdragen aan de 3 provincies en er een nieuw platform Groene Hart ontstaat.

Besispunten College van Gedeputeerde staten

De punten die ter beslissing voorliggen zijn, samengevat:

- Gezamenlijk met de overige Groene Hart provincies de regie van de vernieuwing van het Groene Hart op zich te nemen;
- Daartoe in te stemmen met het plan van aanpak en de daaraan verbonden financiële bijdragen voor het proces volgens de opgenomen sleutel;
- Erkennen dat het noodzakelijk zal zijn dat de provincie bijdraagt aan de investeringen voor uitvoering, waarbij in de loop van het traject dat in het plan van aanpak is opgenomen de hoogte en verdeling van deze investeringsbijdragen duidelijk zal worden.

Bijlagen

Evaluatierapport “Kiezen en doen”, november 2003, Lysias

Relevante teksten uit de Nota ruimte

Plan van aanpak Groene Hart “Drie provincies, één initiatief“, mei 2004

Overdrachtdocument Groene Hart, mei 2004

Ambtelijke verkenning Investeringsstrategie Groene Hart “ Kracht door kwaliteit”, april 2004

